

Delavsko upravljanje na Kitajskem

Da bi raziskali možnosti, kako bi kitajskim delavcem zagotovili večja pooblastila in možnosti v upravljanju podjetij, so izbrali pet velikih državnih podjetij, v katerih bodo poskusno organizirali sodelovanje delavcev pri upravljanju.

V teh podjetjih so delavci izvolili iz svojih vrst za leto dni konferenco delavskih zastopnikov in upravne odbore, katerih člani so zastopniki uprave, delavci in tehnični strokovnjaki. Ti organi imajo pomembna pooblastila. S statutom podjetja je določeno, da konferenca delavskih zastopnikov, med njenimi zasedanji pa upr. odbor, nadzira delo »uprave« (mislijo na administracijo) podjetja in uveljavlja nje državnih direktiv, sklepa o planih podjetja, o raznih tehničnih in finančnih vprašanjih, voli direktorja podjetja in direktorjeve pomočnike, ocenjuje poročilo direktorja o delu podjetja, rešuje organizacijska vprašanja, sprejema pravila in predpise o mezdah, nagradah, higiensko tehnični zaščiti delavcev pri delu, napredovanju itd.

Upravni odbori, ki so jih sestavljali delavci, so bili že prej v podjetjih. Po letu 1954 pa se je sistem togega vodenja podjetja, kakor komentira agencija Nova Kitajska, razširil tako, da je bil razvoj institucij delavskega samoupravljanja zapostavljen. Sedaj se znova trudijo, da bi raziskali rezultate delavskega samoupravljanja. Zato so določili omenjena poskusna podjetja. Z rezultati njihovega dela bodo seznanili osrednjo vlado.

»Skladi delovnih ljudi podjetja« na Češkoslovaškem

Pred kratkim je sprejela češkoslovaška vlada odlok o ukinitvi direktorskih skladov v gospodarskih podjetjih. Ti skladi so doslej služili direktorju, da je lahko po svoji presoji nekaj sredstev podjetja razdeljeval ali investiral za pospeševanje proizvodnje.

Isti odlok vlade odreja v zameno za prejšnje direktorske sklade organiziranje »skladov delovnih ljudi podjetja«. Če podjetje izpolni proizvodni plan, se ta sklad oblikuje v višini 1,2% vsega plačnega sklada. Torej gre za zelo majhen znesek sredstev.

Sindikalna podružnica bo vsake tri mesece sklicala sestanek delavcev, na katerem bodo skupaj z upravo podjetja razdelili sklad, vendar v proporcijah, ki jih določa vlada.

Odlok o ustanovitvi »skladov delovnih ljudi podjetja« določa, da je treba najmanj tretjino njegovih sredstev porabiti za izboljšanje delovne organizacije, higiensko tehničnih in drugih delovnih pogojev. Za nagrade in premije delavcem in uslužbencem je mogoče porabiti največ tretjino sklada, preostali del pa lahko investirajo v kulturne, socialne in športne namene.

Novi sklad bo kakor prejšnji »direktorski sklad« vodil direktor podjetja, vendar sedaj pod nadzorstvom sindikalnega odbora tovarne. Dejansko je novost le to, da je pri delitvi sklada sindikat po-

stal enakopraven partner uprave podjetja.

Kakor pri prejšnjih odlokih, ki so do deljevali nove pristojnosti nižjim organom ali sindikatom, so tudi ob ustanovitvi »skladov delovnih ljudi podjetja« poudarili, da gre izključno za sodelovanje delavcev pri vodenju oziroma za povečanje njihovega vpliva na vodenje podjetja.

Konferenca zastopnikov afriških delavcev

Delavsko gibanje afriških narodov nima za seboj daljših tradicij. Kolonialni režimi so preprečevali ne samo razvoj nacionalne, temveč tudi razredne zavesti. Kljub temu pa so se začeli s prodiranjem kapitalističnih odnosov in nastajanjem delavskega razreda organizirati v sindikate tudi delavci.

V začetku marca je bila v Akri, glavnem mestu Gane, konferenca, na kateri

so bili navzoči sindikalni voditelji večine afriških sindikatov. To je bil njihov prvi medsebojni stik in prvi korak na poti organiziranja afriške sindikalne federacije.

Konferenca je sprejela deklaracijo o pravicah afriških delavcev, v kateri zahtevajo demokratične pravice in izboljšanje socialnega položaja. Pri tem posvečajo največ pozornosti svobodi sindikalnega združevanja in vodenja kolektivnih pogajanj. Zahtevajo tudi zagotovitev popolne zaposlenosti in bolj obdelan sistem socialnega zavarovanja.

V resoluciji o ekonomskem razvoju afriških držav poudarjajo vero v spoštovanje in uporabo načel samoupravljanja in samoopredelitve. Prav tako je v tej resoluciji poudarjena zahteva, da naj Združeni narodi organizirajo ekonomsko komisijo za Afriko po zgledu ekonomske komisije za Azijo, ki je izvedla zadnja leta nekaj uspešnih akcij.

Konference niso končali z ustanovitvijo enotne regionalne organizacije, sklenili pa so formirati tri središča za posamezne dele Afrike in bo njihovo delo koordiniral afriški regionalni svet. Ta bo sestavljen iz zastopnikov posameznih sindikatov.

Struktura aktivnega prebivalstva po dejavnostih

Razdelitev delovne sile po gospodarskih in drugih javnih dejavnostih je zelo važen pokazatelj njihovega razvoja, če pa gledamo v celoti, pa tudi stopnje, na kateri je gospodarstvo neke države. Na temelju relativnega deleža delovne sile, zaposlene v določenih gospodarskih dejavnostih, v razmerju do vsega aktivnega prebivalstva je zato mogoče točno ugotoviti ne samo pomen teh dejavnosti v stališča njihovega materialnega proizvodnega učinka, temveč tudi stopnjo družbeno ekonomskega razvoja države, stopnjo razvoja njenih proizvodjalnih sil.

Tabela strukture aktivnega prebivalstva Nemčije zelo prepričljivo registrira gibanje proizvodjalnih sil Nemčije. Kmetijski proizvajalci so zastopani v aktivnem prebivalstvu l. 1939 le s 14 odstotki, medtem ko so pred 50 leti predstavljali 42 odstotkov vseh proizvajalcev. Vse druge dejavnosti zaznamujejo porast na račun kmetijstva, pri čemer so posebno naglo napredovale trgovina, promet in druge uslužnostne dejavnosti, ki so povečale svoj delež v skupnem prebivalstvu za 100 odstotkov. Ta težnja, ki je zelo opazna tudi v drugih razvitih državah (katerih razvoj bomo opisali v prihodnji številki) kaže, da razvoj industrije nujno povzroči

zelo intenziven porast trgovine, obrti, prometa in drugih uslužnostnih dejavnosti in javnih služb.

Tabela o strukturi aktivnega prebivalstva Indije prav tako kaže zelo čvrsto težnjo, vendar v nasprotni smeri. Na prvi pogled bi lahko sklepali, da je bila industrija v Indiji bolj razvita ob koncu preteklega stoletja kakor v 30 letih tega stoletja. Dejansko pa gre za nezadostni industrijski razvoj. Absolutno število delovne sile, ki je zaposlena v industriji, gradbeništvu in rudarstvu, se je vsekakor povečalo, vendar v nesorazmerno majhnem odnosu do povečanja števila kmetijskih proizvajalcev, kar pa je bilo zopet posledica velikega porasta prebivalstva in preveč počasnega industrijskega razvoja (če o industrijskem razvoju do dobe po drugi svetovni vojni sploh lahko govorimo).

V razliko od tega kaže težnja pri drugih dejavnostih vzpon, vendar tokrat na račun industrije in ne na račun kmetijstva. Tako gibanje je mogoče pojasniti le s politiko kolonialnih oblasti, ki so usmerjale gospodarski razvoj v pospešeni napredek drugotnih služb in dejavnosti, ko so zanemarjale, pogosto pa tudi preprečevale razvoj domače industrije.

Nemčija

(odstotek skupnega aktivnega prebivalstva)

	1882	1907	1939*
Kmetijstvo in gozdarstvo	41,9	29,4	14,0
Industrija, rudarstvo in gradbeništvo	38,9	45,2	47,1
Trgovina, bančništvo in promet	10,1	15,9	19,4
Druge zasebne in javne usluge (vključno državni aparat)	9,1	9,5	19,5

* Ozemlje Tretjega rajha obsega tudi ozemlje Avstrije in Sudetov.

Indija

(odstotek vsega aktivnega prebivalstva)

	1881	1911	1951
Kmetijstvo	59,9	63,3	63,9
Industrija, gradbeništvo in rudarstvo	28,4	16,1	13,9
Trgovina in transport	3,1	9,8	9,0
Komunalne usluge, obrti in drugo	5,8	7,0	9,6
Vojska in državni aparat	2,8	3,8	3,6

Vir podatkov: Colin Clark — Pogoji gospodarskega napredka, London, 1.1951.